

VS32276

znanje | [sodna praksa](#) | [vrhovno sodišče RS](#)

Odločba: Sodba in sklep VIII Ips 324/2004
Oddelek: Delovno-socialni oddelek
Datum seje senata: 10.05.2005
Področje: DELOVNO PRAVO
Institut: razvrstitev delovnega mesta v tarifni razred - določitev plače
Zveza: ZObr člen 88, 88/5.ZRPJZ člen 6.

JEDRO:

Ker je sodišče ugotovilo, da je tožena stranka v primeru tožnika uporabila akt, ki je v nasprotju z zakonom določal nižji količnik za določitev osnovne plače delovnega mesta, je na podlagi ustrezne določbe ZRPJZ utemeljeno ugodilo tožnikovemu zahtevku.

IZREK:

Revizija se zavrže v delu, ki se nanaša na 2. točko izreka prvostopne sodbe, v ostalem delu pa se zavrne.

OBRAZLOŽITEV:

Sodišče prve stopnje je spremenilo dokončno odločbo tožene stranke, s katero je bil tožnik razporejen v plačilni razred oziroma s katero je bil določen količnik za določitev osnovne plače. Tožnik je bil razporejen na dolžnost "poveljnik skupine-skladiščnik", za katero je bil po formaciji določen osnovni količnik 2,30. Sodišče je ugotovilo, da je za to dolžnost v formaciji predpisan formacijski čin vodnika, torej podčastniški čin, zato osnovni količnik ne bi smel biti nižji, kot ga za delovno mesto podčastnik določa Zakon o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 18/94 in nasl. - ZRPJZ). Na podlagi take ugotovitve je odločilo, da tožniku pripada osnovni količnik v višini 2,40 in mu je tožena stranka dolžna za čas od julija 1998 do oktobra 1998 ter od februarja 1999 do decembra 2000 plačati razliko v plači.

Sodišče druge stopnje je pritožbo tožene stranke zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Potrdilo je odločitev, po kateri bi tožena stranka morala upoštevati osnovne plačilne razrede za tipična delovna mesta, kot jih določa ZRPJZ. S splošnim aktom pri delodajalcu, kar je tudi formacija pri toženi stranki, ni mogoče znižati ravni pravic delavcev, določenih z zakonom. ZRPJZ je z označbo podčastnika označil tipično delovno mesto, za katerega je potreben status podčastnika in določil najnižji količnik za določitev osnovne plače.

Zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji, je tožena stranka vložila revizijo zaradi zmotne uporabe materialnega prava. Navaja, da je z ZRPJZ določeno, da je za vsako stopnjo izobrazbe določena posebna tarifna skupina, glede na zahtevnost dela pa se znotraj tarifnih skupin količniki razvrščajo v plačilne razrede, določene v tabeli zakona. Z ZRPJZ pa je tudi določeno, da se lahko v ministrstvu, pristojnem za obrambo, ne glede na plačilne razrede iz tabele zakona, znotraj tarifnih skupin uvedejo vmesni plačilni razredi. Delovno mesto poveljnik skupine-skladiščnik v tabeli ZRPJZ ni navedeno. Glede na zahtevano izobrazbo je ovrednoteno s količnikom 2,30, kar je v okviru razpona za V. tarifno skupino. Formacije niso delovno pravni akti, temveč akti vodenja in poveljevanja, ki obvezno veljajo za vse, na katere

se nanašajo in tako posledično vplivajo na pravice in dolžnosti iz delovnega razmerja.

Revizija je bila v skladu s 375. členom Zakona o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99 in nasl. - ZPP) vročena Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije, in tožeči stranki, ki nanjo ni odgovorila.

V delu, ki se nanaša na zahtevek za plačilo zneskov 121.181,00 in 250.588,00 SIT, revizija ni dovoljena.

Tožnik je posebej zahteval plačilo razlike v bruto plači med dejansko izplačano plačo in plačo, izračunano z upoštevanjem količnika 2,90. Po drugem odstavku 367. člena ZPP v zvezi z drugim odstavkom 21.

člena Zakona o delovnih in socialnih sodiščih (Uradni list RS, št. 19/94 in 20/98 - ZDSS) je v premoženjskih sporih revizija dovoljena le, če vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe presega 1.000.000,00 SIT. Ker je vrednost spornega predmeta v tem delu manjša, je revizijsko sodišče revizijo v tem delu na podlagi 377. člena ZPP zavrglo kot nedovoljeno.

V ostalem delu revizija ni utemeljena.

Revizijsko sodišče najprej ugotavlja, da je že pred vložitvijo revizije tej zadevi (22. 10. 2004) že večkrat enako odločilo v dejansko in pravno podobnih zadevah (dne 11. 3. 2003 v zadevah VIII Ips 43/2002, VIII Ips 82/2002, VIII Ips 83/2002 in VIII Ips 106/2002; dne 22. 4. 2003 v zadevah VIII Ips 70/2002 in VIII Ips 134/2002; dne 6. 5. 2003 v zadevi VIII Ips 107/2002 in dne 17. 6. 2003 v zadevi VIII Ips 198/2002).

Po določbi 371. člena ZPP revizijsko sodišče izpodbijano sodbo preizkusi samo v delu, ki se z revizijo izpodbija, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni. Po uradni dolžnosti pazi le na pravilno uporabo materialnega prava. Tožena stranka revizijskega razloga bistvene kršitve določb pravnega postopka ne uveljavlja.

Za delavce na obrambnem področju veljajo predpisi o delavcih v državni upravi, če z Zakon o obrambi (Uradni list RS, št. 82/94 in nasl. - ZObr) ni določeno drugače (prvi odstavek 88. člena ZObr).

Akt(e) o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ministrstva in organov v njegovi sestavi izda Minister s soglasjem Vlade (drugi odstavek 3. člena Zakona o delavcih v državnih organih, Uradni list RS, št. 15/90 in nasl. - ZDDO). Izhajajoč iz pristojnosti, pooblastil in obsega nalog organa in zahteve po zagotavljanju strokovnega, učinkovitega in racionalnega izvrševanja funkcij organa (tretji odstavek 3. člena ZDDO), določi delovna mesta in vsebino nalog za posamezna delovna mesta ter njihovo zahtevnost. Na tej podlagi nato predpiše pogoje strokovne izobrazbe in druge pogoje za posamezna delovna mesta. Vojska ima seveda svoje posebnosti, ki jih je treba upoštevati, in se kažejo tudi pri urejanju organizacije in vodenja vojske. Stalna sestava vojske je formacija, ki jo sestavljajo poklicni pripadniki vojske, to so vojaki, podčastniki, častniki in vojaški uslužbenci (vojaške osebe) ter civilne osebe, ki delajo v vojski (8. točka 5. člena ZObr).

Formacija pa je seznam funkcionalnih in kadrovskih dolžnosti, pogojev za njihovo opravljanje ter potrebnih materialnih sredstev in opreme za vojaško poveljstvo, enoto ali zavod v stalni, mirnodobni in vojni sestavi ter njena kadrovska in materialna popolnitev (12. točka 5. člena ZObr).

Delovna mesta na Ministrstvu za obrambo in v Slovenski vojski se določajo torej z dvema aktoma: sistemizacijo in formacijo (tako na primer drugi odstavek 89. člena, četrti odstavek 97. člena, 98. in 98. a člen ZObr). To pomeni, da ima formacija za odločanje o pravicah iz delovnega razmerja glede zaposlenih v Slovenski vojski, enako naravo kot sistemizacija za zaposlene na upravnih in strokovnih nalogah na ministrstvu. To izhaja tudi iz odločitev Ustavnega sodišča v zadevi št. U-I-12/95, kjer je bila predmet presoje sicer podobna ureditev v Zakonu o obrambi in zaščiti (Uradni list RS, št. 15/91 - ZOZ, ki je v tretjem odstavku 132. člena izrecno določal, da se delovna mesta določajo v državnem organu s sistemizacijo, v teritorialni obrambi pa s formacijo). Iz sklepa št. U-I-12/95 z dne 16. 5. 1996 izhaja, da je formacija kot akt, s katerim so določena delovna mesta v Teritorialni obrambi, ministrstvo izdalo kot delodajalec. Zapisalo pa je tudi, da imajo prizadete osebe možnost uveljavljanja morebitnih kršitev v postopku pred pristojnim sodiščem.

Formacija ima torej dvojno naravo, dvojno funkcijo: Na eni strani gre za povsem vojaški akt, akt o organizaciji in vodenju vojske, kjer ni predmet sodne presoje v delovnem sporu niti akt sam, niti posamični akti, izdani na njegovi podlagi. Na drugi strani pa vsebuje formacija tudi povsem delovnopravne elemente kot vsaka druga sistemizacija delovnih mest (zlasti pogoje za zasedbo delovnih mest in plačilne razrede), in v tem delu jo je obravnavati enako kot vsak drug akt delodajalca.

Po določbah 6. člena ZRPJZ so količniki za določitev osnovnih plač delovnih mest (delovnih mest in ne delavcev) odvisni od zahtevane strokovne izobrazbe in zahtevnosti dela in se razvrščajo v tarifne skupine glede na stopnjo zahtevane strokovne izobrazbe. Znotraj tarifnih skupin se količniki razvrščajo v plačilne razrede, določene v tabeli, ki je sestavni del zakona. Tabela določa količnike tipičnih delovnih mest (9. člen ZRPJZ), med katerimi je tudi delovno mesto poimenovano "podčastnik", ki je glede na zahtevano stopnjo strokovne izobrazbe razvrščeno v V. in VI. tarifno skupino, s količnikom (plačilnim razredom) 2.40 oziroma 2.65. Ustrezna stopnja strokovne izobrazbe je pogoj za poklicno opravljanje vojaške službe in je po petem odstavku 88. člena ZObr za podčastnike predpisana kot srednja ali višja šola.

V četrtem odstavku 6. člena ZRPJZ je določena izjema za ministrstvo, pristojno za obrambo. Izjema se nanaša le na tretji odstavek 6.

člena: Znotraj tarifne skupine se po tretjem odstavku količniki razvrščajo v plačilne razrede, določene v tabeli, ki je sestavni del zakona. V okviru V. tarifne skupine so tako plačilni razredi (količniki) 2.10, 2.20, 2.30, 2.40 in 2.50. Ministrstvo za obrambo pa lahko uvede vmesne razrede, na primer 2.45. V obravnavani zadevi pa očitno sploh ne gre za uporabo te možnosti, temveč za situacijo, ki jo ureja 10. člen ZRPJZ: določitev količnikov za delovna mesta, ki niso določena kot tipična. Tu zakon ne pozna izjem. Tudi tožena stranka mora pri določanju količnikov za "netipična" delovna mesta upoštevati z zakonom določene količnike za delovna mesta podobne stopnje zahtevnosti. Ker pa je delovno mesto podčastnik določeno kot tipično delovno mesto z ZRPJZ, je tožena stranka morala upoštevati njegovo razvrstitev v tarifno skupino in količnik za določitev osnovne plače.

Izraz podčastnik označuje vojaško osebo z določenim činom (druga alineja prvega odstavka 61. člena ZObr), čin pa označuje položaj vojaške osebe v vojaški organizaciji (9. točka Pravil službe v Slovenski vojski, Uradni list RS, št. 49/96). Določen čin pa je tudi pogoj za razporeditev vojaških oseb na posamezne vojaške dolžnosti, določene s formacijo. Tožnik je bil razporejen na formacijsko dolžnost, za katero je predpisan podčastniški čin (vodnik).

Formacijske dolžnosti, za katere se kot pogoj zahteva podčastniški čin (torej določen vojaški

položaj, status), spadajo v okvir delovnega mesta "podčastnika", ki je z ZRPJZ določeno kot tipično delovno mesto. "ZRPJZ ne ureja razmerij plač glede na izobrazbo in poklic zaposlenih v državni upravi, pač pa razmerja plač glede na delovno mesto zaposlenih" (sklep Ustavnega sodišča št. U-I-116/97 z dne 22. 5. 1997). Razmerja tudi niso določena glede na vojaški status, položaj poklicnih pripadnikov vojske, ki je - enako kot izobrazba ali poklic - le eden od pogojev za zasedbo določenega delovnega mesta.

Delovna razmerja oziroma pravice delavcev se urejajo z zakonom, kolektivno pogodbo in splošnim aktom (2. in 23. člen ZTPDR). Pri tem velja v delovnem pravu temeljno načelo in favorem: zakon določa minimum pravic, vsi drugi splošni akti (kolektivne pogodbe in splošni akti delodajalca), pa lahko dajejo delavcu le več ali ugodnejše pravice - sicer se namesto določb o manjših pravicah neposredno uporabljajo določbe zakona (tretji odstavek 86. člena ZTPDR).

ZRPJZ določa razmerja plač glede na delovna mesta zaposlenih in pri tem za tipična delovna mesta tudi količnike za določitev osnovne plače (9. člen ZRPJZ). Kot tipični delovni mesti sta določeni tudi dve (glede na različno stopnjo zahtevane strokovne izobrazbe) delovni mesti z nazivom "podčastnik", kjer naziv podčastnik pomeni lahko le naziv delovnega mesta in ne statusa, ki ga oseba s podčastniškim činom ima v vojaški hierarhiji. Minimalni količnik za podčastniško delovno mesto je določen z zakonom in tožena stranka ni smela v svojih aktih določati nižjega. Ker je sodišče ugotovilo, da je tožena stranka v primeru tožnika uporabila akt, ki je v nasprotju z zakonom določal nižji količnik za določitev osnovne plače delovnega mesta, je pravilno uporabilo ustrezno določbo ZRPJZ. S poudarkom, da gre pri tem seveda za določitev osnovne plače delovnega mesta in ne delavca, ki je na to delovno mesto razporejen. Njegova osnovna plača je odvisna od količnika za določitev osnovne plače delovnega mesta in količnika, ki ga lahko zaposleni pridobi z napredovanjem (7. člen ZRPJZ).

Glede na navedeno, zatrjevani revizijski razlogi niso podani in je izpodbijana sodba materialno pravno pravilna, zato je bilo revizijo treba zavrnilo kot neutemeljeno (378. člen ZPP).